

Η φιλελεύθερη ματιά στην Ευρώπη

Του Πάσχου Μανδραβέλη

Πολλοί λένε ότι η μεγάλη διαφορά της χώρας σε σχέση με τη Δύση είναι ότι η Ελλάδα δεν έζησε τις μεγάλες επαναστάσεις της Αναγέννησης και του Διαφωτισμού.

Αυτό δεν είναι το μόνο έλλειμμα που μάς διαφοροποιεί με τη Δύση. Υπάρχει κι ένα άλλο που επισημάνανε πολλάκις στο παρελθόν. Από το 2004 γράφαμε ότι ο δημόσιος διάλογος στην Ελλάδα είναι καλός. Δεν έχει μια σημαντική συνιστώσα της δυτικής σκέψης: «Το παράδοξο στην Ελλάδα είναι πως ενώ έχουμε εξορίσει (από τα πανεπιστήμια, τα βιβλιοπωλεία, τα ΜΜΕ) ένα ολόκληρο σύστημα ιδεών ταυτοχρόνως ελεεινολογούμε την... κυριαρχία του. Ενώ καταγγέλλουμε καθημερινά τον αποκαλούμενο "νεοφιλελευθερισμό" κανείς δεν ενδιαφέρεται να μάθει τι ακριβώς προσβέει. Ούτε καν οι εκδότες δεν λειτουργούν ως επιχειρηματίες. Ενώ εκδίδουν μετά χαράς σιδηρόπλοκα προφανώς ότι ο θόρυβος θα πουλήσει αντίπα) εδώ έχουμε μια ιδεολογία που προκαλεί σάλο επί 20 έτη και κανείς δεν εκδίδει τίποτε» («Εξόριστοι Ιδέες», 18/2/2004) Υπήρχε βέβαια το κλασικό έργο του Καρλ Πόπερ «Η ανοιχτή κοινωνία και οι εχθροί της»

(εκδ. Παπαζήση) αλλά αν εξαιρέσουμε κάποιες σποραδικές εκδόσεις και το βιβλίο «Πορεία προς τον Φιλελευθερισμό» του, αριστερού στα νιάτα του, Μάρκου Δραγούμη, τα κείμενα φιλελεύθερης σκέψης στην Ελλάδα ήταν πιο σπάνια και από τα Σάμιονταντ στην ΕΣΣΔ.

Ευτυχώς τα τελευταία χρόνια κάτι κινείται. Το 2008 εκδόθηκε το «Σύνταγμα της Ελευθερίας» του Φ.Α. Χάγιεκ (εκδ. Καστανιώτη), το 2010 το «Στοχασμοί για την Επανάσταση στη Γαλλία» του Εντουιτ Μπερκ (εκδ. Σαββάλας), πέρυσι το «Καπιταλισμός και Ελευθερία» του Μίλτον Φρίντμαν (εκδ. Παπαδόπουλος), πριν από λίγες μέρες το «Η σπασμένη τζαμαρία» του Φρεντερικ Μπαστιά (Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης) και λοιπά, όχι πολλά.

Τους τελευταίους μήνες το γερμανικό ίδρυμα «Φρίντριχ Νάουμαν» σε συνεργασία με το «Κέντρο Φιλελεύθερων Μελετών-Μάρκος Δραγούμης» (Κε. Φι.Μ.) προσθέτει στον δημόσιο διάλογο κάποια κείμενα φιλελεύθερου προβληματισμού. Σημαντικότερο αυτών είναι μια ανθολογία κλασικών και νεότερων στοχαστών του φιλελευθερισμού (Καρλ Πόπερ, Λούντβιχ Φον Μίσερ, Τζον Λοκ κ.ά.) με τίτλο «Το μικρό βιβλίο

του Φιλελευθερισμού» την επιμέλεια του οποίου έκανε ο διευθυντής του Ινστιτούτου δρ Ντέντμαρ Ντέρινγκ.

«Η ελευθερία» μάς είπε ο δρ Ντέρινγκ, «είναι μια αρχή καθολική που βασίζεται στο γεγονός ότι δεν πρέπει να χρησιμοποιούμε κάποιον για να επιτύχουμε τους σκοπούς μας. Στις χώρες όπου επιτεύχθηκε ευημερία πάντα υπήρχε κράτος δικαίου, φιλελεύθερο σύστημα... Ας δούμε λίγο τι συνέβη τα τελευταία χρόνια σε ό,τι αφορά τα προβλήματα πείνας

μενα εξυπηρέτησης ειδικών συμφερόντων. Υπάρχουν περιπτώσεις που κάποιοι βιομηχανικοί κλάδοι ζητούν προστασία. Εδώ στην ουσία έχουμε μόνο επιδίωξη ιδίου οφέλους πιο ακριβή. Βλάπτουν επίσης άλλους παραγωγούς. Ένα παράδειγμα ήταν οι δασμοί επί των προϊόντων χάλυβα της ΗΠΑ. Μπορεί να έσωσαν βραχυπρόθεσμα κάποιες θέσεις εργασίας στη χαλυβουργία, αλλά από την άλλη μεριά χάθηκαν πολλές θέσεις εργασίας

ενοποιηθεί η Ευρώπη χωρίς μεγάλες παρεμβάσεις από το κράτος ή την Ε.Ε.; «Οι παρεμβάσεις μπορεί να είναι κακές ή να είναι δημοκρατικά εγγυημένες. Υπάρχουν ζητήματα δημοκρατικής νομιμοποίησης στην ευρωπαϊκή ενοποίηση, που σημαίνει ότι μπορούν να ληφθούν ακατάλληλες αποφάσεις. Από την άλλη υπάρχουν μεγάλες επιτυχίες της. Το γεγονός μόνο ότι κατάφερε να κάνει μια μεγάλη ενιαία αγορά με ελεύθερη διακίνηση ανθρώπων και εμπορευμάτων είναι μια μεγάλη κατάκτηση. Αλλά ακόμη και πολλά στοιχεία παρεμβατικής πολιτικής στην ενιαία Ευρώπη είναι πολύ καλύτερο από το να υπήρχε η διασπασμένη παρεμβατικότητα των κρατών-μελών. Υπάρχουν ζητήματα ευρωπαϊκής πολιτικής στα οποία οι φιλελεύθεροι δεν συμφωνούν, αλλά πρέπει να τα παλέψουν εντός Ε.Ε. Εγώ, για παράδειγμα, δεν ήμουν υπέρ της εισαγωγής του ευρώ, υπέρ της εισαγωγής του ευρώ, δεν συζητήθηκε επαρκώς. Σε πολλές χώρες δεν υπήρχαν οι προϋποθέσεις εισαγωγής του. Κυρίως έπρεπε να υπάρχουν κανόνες. Υπήρχε το Σύμφωνο Σταθερότητας το οποίο, όμως, δεν μπορούσε να επιβληθεί επειδή η Ευρωπαϊκή Ένωση

δεν είχε τα χαρακτηριστικά εθνικού κράτους. Αλλά τώρα έχουμε το ευρώ και πρέπει να γίνουν όλες οι προσπάθειες να διασωθεί. Οι κανόνες πρέπει να γίνουν πιο αυστηροί. Το ιδανικό θα ήταν να έβλεπε η Ε.Ε. τα κράτη-μέλη όπως ένα φιλελεύθερο κράτος βλέπει τους πολίτες του. Δηλαδή να του παραχωρείται η ελευθερία με υπευθυνότητα. Μόλις περάσουμε λοιπόν το στάδιο της εξυγίανσης πρέπει να συζητήσουμε πού φέρουν τα κράτη ίδια ευθύνη. Για παράδειγμα, η παραβίαση της αρχής του bail-out ήταν επικίνδυνη, ωστόσο έγινε, και γι' αυτό θα πρέπει να ολοκληρωθεί. Αλλά η ιδέα της αναδιανομής, που προϋποθέτει μια ομοσπονδιακή Ευρώπη, όπως είναι σήμερα η Γερμανία, θα δημιουργήσει πολλές αντιδράσεις εντός της χώρας. Αυτό δεν είναι το κυριότερο. Από την εμπειρία της ομοσπονδιακής Γερμανίας, ξέρουμε ότι κάποια ομόσπονδα κρατίδια που είχαν τεράστιες οικονομικές δυνατότητες τις οποίες δεν ανέπτυξαν επειδή στηρίχθηκαν στις μεταβιβαστικές πληρωμές εντός της Ομοσπονδίας. Οπότε η δική μας εμπειρία αποτελεί για μια ακόμη φορά ένα παράδειγμα για την Ευρώπη, αλλά κακό παράδειγμα».

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

στον κόσμο. Λιμοί υπήρξαν σε δικτατορικά και κομμουνιστικά συστήματα».

Ο δρ Ντέρινγκ είναι της γερμανικής σχολής των φιλελεύθερων. «Πιστεύω ότι σε μια ελεύθερη κοινωνία θα υπάρξει μια ελάχιστη συναίνεση υπέρ της αρωγής εκείνων που είναι ασθενέστεροι». Αλλά ο παρεμβατισμός του κράτους κρύβει πάντα κινδύνους. «Από το επιχείρημα της αρωγής των ασθενέστερων γεννήθηκε ένα γιγαντιαίο μόρφωμα που στην ουσία έκανε κατανομή των πόρων. Σε πολλές δυτικές δημοκρατίες υπήρξαν φαινό-

στην αυτοκινητοβιομηχανία, επειδή αυξήθηκε η τιμή του χάλυβα. Μπορώ να αναφέρω και παραδείγματα συνδικάτων στη Γερμανία που κατάφεραν να αποκομίσουν οφέλη για τους δικούς τους εργαζόμενους, αποκλείοντας όμως ταυτόχρονα εργαζόμενους πέραν των δικών τους συνδικάτων».

Το εγχείρημα της Ενωμένης Ευρώπης δημιουργεί νέες προκλήσεις στους φιλελεύθερους. Η σύγκλιση τόσων χωρών και τόσων παραδόσεων δημιουργεί την ανάγκη διακρατικών παρεμβάσεων. Πώς αλλιώς θα μπορούσε να

Η τελευταία παράσταση των σιαμαίων

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΥ (Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου ΔΠΘ)

Η ΑΥΓΗ

Η Ν.Δ. και το ΠΑΣΟΚ θα κυβερνήσουν μαζί ακόμη μία φορά. Την τελευταία. Αποτελεί πράξη ποινικής δικαιοσύνης ότι τα δύο κόμματα του πάλαι ποτέ δικομματισμού καταδικάστηκαν να συνυπάρξουν σε μια παρωδία «μεγάλου συνασπισμού», στο πλαίσιο των τελικών σπασμών του πολιτικού συστήματος της μεταπολίτευσης. Στην πραγματικότητα όμως μαζί κυβερνούσαν και τις τέσσερις προηγούμενες δεκαετίες. Παρά τις μεταξύ τους θεατρικές συγκρούσεις, τάχα φωτός-σκότους, συμπλήρωναν το ένα το άλλο σε μία συμβιωτική σχέση, βασισμένη στην εναλλαγή τους στην εξουσία. Μαζί δημιούργησαν το πλέγμα πελατειακών σχέσεων που ακόμη δυναστεύει τη χώρα. Και η πατρωνία δεν περιορίζεται μόνο στη δημόσια διοίκηση ούτε στους διορισμούς των εκλεκτών ή των δυστυχισμένων που αναζητούσαν και έβρισκαν «προστασία». Η βασικότερη εκδήλωση των πελατειακών σχέσεων εκ-

δηλώνεται στην κορυφή, όπου πολιτικές και οικονομικές ελίτ συμφύρονται σε ένα τρίγωνο νόμιμης διαφθοράς που ενώνει κόμματα, μεγαλοεργολάβους και ΜΜΕ στο μέρισμα του δημόσιου χρήματος.

Ποιος έχει την παραμικρή αμφιβολία ότι ο αυταρχικός τυχοδιωκτισμός της επίθεσης στη δημόσια τηλεόραση δεν ήταν παρά ένας αντιπερισπασμός που επικύρωσε σπασμωδικά να καλύψει το ράγισμα του success story από το φιάσκο της ΔΕΠΙΑ και την παταγωδή αποτυχία στον τομέα της δημόσιας διοίκησης. Οι μόνον δεν έπραξαν τα κόμματα της συγκυβέρνησης σιδηρόπλοκα για τον ουσιαστικό εξορθολογισμό και εκδημοκρατισμό της τελευταίας (πώς θα μπορούσαν, άλλωστε, να ανατρέξουν τον πελατειακό εαυτό τους), αλλά απέτυχαν και να τηρήσουν τις δεσμεύσεις τους έναντι των δανειστών. Επειδή στο κυνήγι κεφαλών που είχαν αποδεχθεί δεν ήταν σε θέση να παρου-

σιάσουν 2.000 κρανία καταπονημένων δημοσίων υπαλλήλων, επέλεξαν την κατάργηση της δημόσιας τηλεόρασης.

Η κυβερνητική πολιτική δεν απέτυχε όμως μόνον εκεί, καταρρέει με θόρυβο σε όλα τα μέτωπα, και ιδίως στην οικονομία. Το υποτιθέμενο πρωτογενές πλεόνασμα έπεσε μέσα στη μαύρη τρύπα των τριών δεκαετομμυρίων του ελλείμματος του ΕΟΠΥΥ και των ασφαλιστικών ταμείων. Η ανεργία αυξήθηκε και τον τελευταίο μήνα, παρά τους αντίθετους πανηγυρισμούς του υπουργού Εργασίας, η οικοδομή μειώθηκε κατά 55% ακόμη και σε σχέση με το καταστροφικό περσινο έτος, τα σπρεντ ξεπέρασαν τις 800 μονάδες, μέχρι και οι εξαγωγές, που ήταν μέχρι πρότινος με θετικό δείκτη, πήραν αρνητικό πρόσημο.

Η τεχνική αισιοδοξία, που προσπαθούν να συντηρήσουν διάφορα διεθνή χαλκεία και η Α. Μέρκελ μέχρι τις γερμανικές εκλογές, δεν έχει πια φύλλο συκής. Το

μείγμα των πολιτικών αυτών δεν αφήνει περιθώρια για άλλη κατάληξη: ο νεοφιλελευθερισμός των Μνημονίων, σε συνδυασμό με την πελατειακή λογική που έχουν ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ. στο DNA τους, αλλά και την αυβασαλέα διαχειριστική τους ανικανότητα, σπρώχνουν σταθερά τη χώρα πιο χαμηλά στη σπείρα αργού θανάτου της ύφεσης και της υπερχρέωσης.

Αυτοί που έριξαν τη χώρα στα βράχια δεν μπορούν να τη σώσουν. Οι διεφθαρμένοι και οι διαφθορείς δεν μπορούν να πολεμήσουν τη διαφθορά. Δεν είναι δείγμα συνέπειας ούτε εμμονής στις μεταρρυθμίσεις η τελευταία αυτή μετενσάρκωση του δικομματισμού.

Τα δύο κόμματα αγκιστρώνονται απλώς με νύχια και δόντια στην εξουσία, όπως είχαν πράξει και μετά την πρώτη χρεοκοπία οι τότε εκηρόσωποι του παλατιοκομματισμού. (Για το λόγο αυτό και προέβλεπα ήδη στις 23 Οκτωβρίου 2011 με

άρθρο μου στην «Ελευθεροτυπία» το αναπόφευκτο του «μεγάλου συνασπισμού» ΠΑΣΟΚ-Ν.Δ.) Θυμίζω ότι στις εκλογές της 8ης/21ης Αυγούστου του 1910, ένα χρόνο μετά το Γουδί, οι πρώην άσπονδοι εχθροί, τα δύο μεγάλα κόμματα του Γεωργίου Θεοτόκη και του Δημητρίου Ράλλη, κατήλθαν με κοινούς συνδυασμούς και κυβερνήσαν για λίγους μήνες. Στις επόμενες εκλογές της 28ης Νοεμβρίου (11 Δεκεμβρίου) τα παλαιά κόμματα δεν πήραν καν μέρος, σαρωμένα από τη γενικευμένη λαϊκή τους απαξίωση. Δεν ξαναεμφανίστηκαν ποτέ πια στην πολιτική ζωή της χώρας.

Αυτή η τύχη περιμένει και το σύγχρονο παλατιοκομματισμό, παρά τη λεοντή του μεταρρυθμιστή που επιχειρεί να ενδυθεί. Δεν πρέπει όμως να αφήσουμε να παρυσύρει στην πτώση του και τη χώρα. Πριν να είναι πολύ αργά, με τη συλλογική μας αντίσταση πρέπει να επισπεύσουμε το τέλος του.

MAJESTIC TRAVEL
Το μεγαλύτερο Ελληνικό ταξιδιωτικό γραφείο
ΝΙΚΟΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ & ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ-ΠΑΝΤΑΖΗ

405 Elizabeth Street, Surry Hills NSW 2010
• p. 9281 2288 • e. holidays@majestictravel.net.au